

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

СЛУЧАЈ
SÜREK v. TURKEY (Бр.4)

(Апликација бр.24762/94)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

8 јули 1999

Оваа пресуда е предмет на редакциски измени пред нејзината конечна форма да биде вклучена во официјалните извештаи од пресуди и одлуки на Судот.

Во случајот Sürek v. Turkey бр.4,

Европскиот суд за човекови права, заседавајќи, во согласност со членот 27 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи (“Конвенцијата”), согласно измените со Протокол Бр.11¹, и релевантните одредби од Деловникот на Судот², во Голем совет составен од следните судии:

Mr L. WILDHABER, *претседател*,

Mrs E. PALM,

Mr A. PASTOR RIDRUEJO,

Mr G. BONELLO,

Mr J. MAKARCZYK,

Mr P. KÜRIS,

Mr J.-P. COSTA,

Mrs F. TULKENS,

Mrs V. STRÁŽNICKÁ,

Mr M. FISCHBACH,

Mr V. BUTKEVYCH,

Mr J. CASADEVALL,

Mrs H.S. GREVE,

Mr A.B. BAKA,

Mr R. MARUSTE,

Mr K. TRAJA,

Mr F. GÖLCÜKLÜ, *ad hoc судија*,

и Mr P. J. MAHONEY и Mrs M. DE BOER-BUQUICCHIO, *заменици-архивари*,

Расправајќи на нејавна седница на 3 март и 16 јуни 1999,

Ја донесе следната пресуда, која беше усвоена на вториот споменат датум:

Забелешки од Архива

¹⁻². Проткол Бр.11 и Деловникот на Судот стапија во сила на 1 ноември 1998.

ПОСТАПКА

1. Случајот беше доставен до Судот основан според поранешниот член 19 од Конвенцијата³ од страна на Европската комисија за човекови права (“Комисијата”) на 27 април 1998, во рокот од три месеци предвиден со поранешните членови 32 § 1 и 47 од Конвенцијата. Беше инициран со апликација (бр.24762/94) против Република Турција поднесена до Комисијата според поранешниот член 25 од страна на турскиот државјанин г-дин Kamil Tekin Sürek, на 27 јули 1994.

Барањето на Комисијата се повикува на поранешните членови 44 и 48 од Конвенцијата и на декларацијата со која Турција ја призна задолжителната надлежност на Судот (поранешен член 46). Предмет на барањето беше да се донесе одлука за тоа дали фактите на случајот посочуваат на повреда од страна на тужената држава на нејзините обврски според членовите 6 § 1 и 10 од Конвенцијата.

2. Во одговор на барањето поднесено во согласност со Правилото 33 § 3 (г) од поранешниот Деловник на Судот А¹, апликантот се изјасни дека сака да учествува во постапката и определи адвокат којшто ќе го застапува (Правило 30). Г-дин R. Bernhardt, тогашниот претседател на Судот, му одобри на адвокатот на апликантот да го користи турскиот јазик во писмената постапка (Правило 27 § 3). Во подоцнежната фаза, г-дин L. Wildhaber, претседател на новиот Суд, му одобри на адвокатот на апликантот да го користи турскиот јазик во усната постапка (Правило 36 § 5).

---

³. Од стапувањето во сила на Протокол бр.11, со кој се изврши измена на членот 19, Судот функционира на постојана основа.

Забелешка од Архивата

1. Деловникот на Судот А се применуваше за сите случаи доставени до Судот пред стапувањето во сила на Протоколот бр.9 (1 октомври 1994) а потоа само за случаи што се однесуваа на држави што не се обврзани со тој Протокол.

3. Како претседател на Советот што првично беше формиран (поранешен член 43 од Конвенцијата и поранешно Правило 21) за постапување особено по процедурални прашања што може да произлезат пред стапувањето во сила на Протокол бр.11, г-дин Bernhardt, преку архиварот, ги консултираше агентот на турската Влада (“Владата”), адвокатот на апликантот и делегатот на Комисијата за организирањето на писмената постапка. Во согласност со наредбата издадена последователно, архиварот ги прими поднесоците на Владата и на апликантот на 23 септември односно 13 октомври 1998 година. На 29 септември 1998 година Владата поднесе во Архивата дополнителни информации како поткрепа на својот поднесок а на 14 октомври 1998 година апликантот достави детали за своите барања за правичен надомест. На 26 февруари 1999 година апликантот достави дополнителни детали за своите барања за правичен надомест. На 1 март 1999 година Владата ги достави своите опсервации како одговор на барањата на апликантот за правичен надомест.

4. По стапувањето во сила на Протокол бр.11 на 1 ноември 1998 и во согласност со член 5 § 5 од истиот, случајот беше упатен до Големиот совет на Судот. На 22 октомври 1998 година г-дин Wildhaber одлучи дека, во интерес на прописното спроведување на правдата, треба да се формира единствен Голем совет за да го разгледа предметниот случај и дванаесет други случаи против Турција, имено: Karataş v. Turkey (бр.23168/94); Arslan v. Turkey (бр.23462/94); Polat v. Turkey (бр.23500/94); Seylan v. Turkey (бр.23556/94); Okçuoğlu v. Turkey (бр.24246/94); Gerger v. Turkey (бр.24919/94); Erdoğan and İnce v. Turkey (бр.25067/94 и бр.25068/94); Başkaya and Okçuoğlu v. Turkey (бр.23536/94 и бр.24408/94); Sürek v. Turkey бр.1 (бр.26682/95); Sürek and Özdemir v. Turkey (бр.23927/94 и бр.24277/94); Sürek v. Turkey бр.2 (бр.24122/94) и Sürek v. Turkey бр.3 (бр.24735/94).

5. Големиот совет формиран за таа цел ги вклучи *ex officio* г-дин R. Türlen, избраниот судија во поглед на Турција (член 27 § 2 од Конвенцијата и Правило 24 § 4 од Деловникот на Судот), г-дин Wildhaber, претседателот на Судот, г-ѓа E. Palm, потпретседател на Судот, и г-дин J.-P. Costa и г-дин M. Fischbach, потпретседатели на оддели (член 27 § 3 од Конвенцијата и Правило 24 §§ 3 и 5 (a)). Други членови назначени за да се пополни Големиот совет беа г-дин A. Pastor Ridruejo, г-дин G. Bonello, г-дин J. Makarczyk, г-дин P. Kūris, г-ѓа F. Tulkens, г-ѓа V. Strážnická, г-дин V. Butkevych, г-дин J. Casadevall, г-ѓа H.S. Greve, г-дин A. B. Vaka, г-дин R. Maruste и г-ѓа S. Botoucharova (Правило 24 § 3 и Правило 100 § 4).

На 19 ноември 1998 г-дин Wildhaber го иззема г-дин Türlen од седницата по неговото повлекување од случајот со оглед на одлуката на Големиот совет во случајот Oğur v. Turkey донесена во согласност со Правило 28 § 4. На 16 декември 1998 Владата ја извести Архивата дека г-дин F. Gölcüklü е назначен за *ad hoc* судија (Правило 29 § 1).

Подоцна г-дин K. Traja ја замени г-ѓа Botoucharova која не можеше да учествува во понатамошното разгледување на случајот (Правило 24 § 5 (б)).

6. Согласно поканата на Судот (Правило 99), Комисијата делегираше еден од своите членови, г-дин D. Šváby, да учествува во разгледувањето на случајот пред Големиот совет. Подоцна Комисијата ја информираше Архивата дека Комисијата нема да име претставник на усната расправа. На 16 февруари 1999 делегатот го поднесе своето писмено произнесување за случајот до Архивата.

7. Во согласност со одлуката на претседателот, се одржа јавна расправа во зградата на Судот за човекови права во Стразбур, на 3 март 1999, при што случајот беше истовремено разгледан со случајот Sürek v. Turkey бр.3. Судот претходно одржа подготвителен состанок.

Пред Судот се појавија:

(а) *за Владата*

Mr D. TEZCAN, *агент,*
Mrs D. AKÇAY, *коагент,*
Mr B. ÇALIŞKAN,
Ms G. AKYÜZ,
Mr F. POLAT,
Ms A. EMÜLER, *советници;*

(б) *за апликантот*

Mr S. MUTLU, од Адвокатската комора на Истанбул, *адвокат.*

Судот го ислуша обраќањата на г-дин Mutlu и г-дин Tezcan.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИТЕ НА СЛУЧАЈОТ

A. Апликантот

8. Апликантот е турски државјанин којшто е роден во 1957 и живее во Истанбул.

9. Во релевантното време, апликантот бил мнозински акционер во *Deniz Basın Yayın Sanayi ve Ticaret Organizasyon*, турско друштво со ограничена одговорност кое е сопственик на неделното списание *Haberde Yorumda Gerçek* (Вистината на вестите и коментарите), што се објавува во Истанбул.

Б. Спорните публикации

10. Во изданието бр.51 од списанието, од 13 март 1993, бил објавен коментар насловен како “*Kawa*¹ и *Dehak*² повторно”. Написот анализира настаните што можело да се случат во текот на претстојните прослави на *Newroz*³.

11. Преводот на релевантните делови од коментарот е следен:

“... Во Курдистан е седмица на *Newroz*. Најголемата конфронтација помеѓу барањата на курдскиот народ и нетолеранцијата пред изнесувањето на овие барања се случува за време на овие денови. Традицијата на побуна се буди. *Dehak* и *Kawa* повторно се со месо и коски. Време е да се израмнат сметките. Нема ништо нејасно околу *Kawa*. Сите планини, сите градови се полни со *Kawa*. Ги има милиони. Во ред, кој е тогаш *Dehak*? Кој е кандидатот да го претставува *Dehak* во наше време? Дали е тоа Демирел? Дали е тоа Гуреш? Регионалниот гувернер? Или новиот командант Илтер? Дали сега *Dehak* е секој шеф за спречување на бунтови, секој оперативец за спречување на бунтови, секој член на специјален тим, секој полициски комесар или виш полициски чиновник? Дали и *Dehak* стана анонимен? Нека е и така, но *Dehak* и *Kawa* повторно ќе ги израмнат сметките. ...

Минатата година, револуционерна публикација ги опиша деновите пред *Newroz* на следниот начин:

‘Сега над 200 илјади војници се собраа во Курдистан. Таму се испратени тенкови и оружје. Бомби паѓаат како дожд врз курдските села и планини. Началникот на Генералштабот изврши увид во подготовките за офанзивата. Дадени се инструкции на провинциските и окружните гувернери, лидерите на специјалните тимови, полициските началници и воените лица. Шефот на разузнавачката агенција МИТ зборува за можно големо крвопролевање. Пратениците организираат патувања за да приберат информации со цел да го опишаат пулсот на народот.’ ...

---

¹. *Kawa*: легендарен курдски херој кој ја предводел селанската буна против кралот *Dehak*.

². Крал *Dehak*: легендарен крал од Средниот Исток кој наводно живеел во 6. век п.н.е.

³. *Newroz* (или *Noruz*) е името на прославите за пречек на пролетта и новата година во курдската и иранската традиција.

За разлика од претходните години, се очекува Курдистанското национално собрание (KUM) кое е приклонето на РКК да има улога во *Newroz* оваа година.

...

Од друга страна посебни итни мерки се имплементираат во големите градови надвор од Курдистан каде што има голема концентрација на Курди. Многу е веројатно да има големи демонстрации во тамошните курдски квартави.”

12. За истото прашање и во контекст на горниот коментар, Курдската новинска агенција објавила и интервју со претставник на Националниот ослободителен фронт на Курдистан (“ERNK”), политичкото крило на Курдистанската работничка партија (“РКК”). И двете организации се нелегални според турскиот закон.

13. Преводот на релевантните делови од интервјуто е следниот:

“... Сакаме да го нагласиме ова откритие, чувствуваме дека треба да се подвлече. И ги повикуваме сите европски земји. Отворени сме за секакво хуманитарно, политичко решение, вклучувајќи ги и повиците за примирје. Движењето РКК и неговата борба апсолутно не се терористички движења. Ова погрешно сфаќање мора да се заборави – дефинитивно мора да се заборави – и мора да се направи потег кон соработка и поддршка. Вистинскиот терорист е Република Турција. Сметаме дека ставовите за ова прашање ќе бидат многу појасни оваа година, дека многу позитивни дијалози ќе започнат и дека Република Турција постепено уште повеќе ќе биде изолирана.”

В. Мерките превземени од властите

1. Заплена на списанието

14. На 14 март 1993 Судот за национална безбедност на Истанбул (*İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi*) наредил заплена на сите примероци на изданието бр.51 на списанието, бидејќи тоа наводно ширело сепаратистичка пропаганда.

2. *Обвинението против апликантот*

15. Во обвинението од 22 април 1993, јавниот обвинител при Судот за национална безбедност на Истанбул, заради објавувањето на погореспоменатиот коментар, го обвинил апликантот во неговото својство на сопственик на списанието за ширење на пропаганда против неделивоста на државата. Бил обвинет и за објавување на декларацијата на ERNK (види став 12 погоре). Обвинението било поднесено според членовите 8 и 6 од Законот за спречување на тероризам од 1991 година (во понатамошниот текст “Законот од 1991” (види ставови 24 и 25 подолу), респективно.

3. *Постапката пред Судот за национална безбедност на Истанбул*

16. Во постапката пред Судот за национална безбедност на Истанбул, апликантот се изјаснил како невин во однос на делото за кое се товари. Тој изнел дека коментарот за кој се обвинува не спаѓа во опсегот на член 8 од Законот од 1991 година. Тој тврдел дека дискутирањето и коментирањето за активности во кои РКК може да се вклучи за време на прославите на *Newroz* не може да се сметаат за објавување на декларација од терористичка организација во рамките на значењето на член 6 од Законот од 1991 година. Што се однесува до слободата на изразување, апликантот се повикал на членот 10 од Конвенцијата и судската практика на Комисијата и на Судот. Тој изјавил дека различните мислења се неопходни во демократското општество вклучувајќи и мислења што шокираат или што се навредливи. Тој тврдел дека одредбите од членовите 6 и 8 од Законот од 1991 година ја ограничуваат слободата на изразување спротивно на турскиот Устав и критериумите предвидени во судската практика на Комисијата и на Судот.

4. Осудата на апликантот

17. Во пресуда од 27 септември 1993 година, Судот за национална безбедност на Истанбул го прогласил апликантот за виновен за кривично дело според член 8 § 2 од Законот од 1991 година. Судот прво му изрекол на апликантот парична казна од 100.000.000 турски лири. Меѓутоа, имајќи го предвид доброто поведење на апликантот во текот на судењето, тој ја намалил паричната казна на 83.333.333 турски лири.

18. Во своето образложение, судот навел дека коментарот за кој се обвинува бил спротивен на член 8 од Законот од 1991 година. Судот заклучил дека тој упатува на одреден дел од турската територијата како на “Курдистан” и на одреден дел од населението како на “Курди”, и претставувал пропаганда против неделивоста на турската држава.

Судот понатаму забележал дека списанието ја имало објавено и декларацијата на нелегална терористичка организација во која Република Турција се споменува како терористичка држава. Меѓутоа, тој сметал дека декларацијата претставува дел од коментарот за кој тој е обвинет. Имајќи ги предвид одредбите од член 79 од турскиот Кривичен законик, судот не најде основ за одделна осуда според член 6 од Законот од 1991 година.

5. Жалбата на апликантот

19. Апликантот поднел жалба против осудата до Касациониот суд. Се повикал на основите од одбраната на кои се повикал на судењето пред Судот за национална безбедност.

20. На 8 февруари 1994 година Касациониот суд ја отфрлил жалбата на апликантот, прифаќајќи го образложението на Судот за национална безбедност и неговата оценка на доказите.

На 29 ноември 1995 година апликантот ја исплатил последната рата од паричната казна што му била изречена.

6. *Натамошни случувања*

21. По измените извршени со Законот бр.4126 од 27 октомври 1995 во Законот од 1991 година (види ставови 24 и 25 подолу), Судот за национална безбедност на Истанбул го преиспитал *ex officio* случајот на апликантот.

На 22 април 1996 година судот донел одлука дека овие измени не се однесуваат на случајот на апликантот бидејќи неговата казна веќе била извршена.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Кривично право

1. *Кривичен законик (Закон бр.765)*

22. Релевантните одредби од Кривичниот законик гласат:

Член 36 § 1

“Во случај на осуда, судот ќе нареди заплена и конфискација на секој предмет што е употребен за сторување или подготвување на кривичното дело...”

Член 79

“Тој којшто ќе прекрши различни одредби од овој Законик со едно дело, ќе се казни според одредбата со која се пропишува најстрогата казна.”

2. *Закон за печат (Закон бр.5680 од 15 јули 1950)*

23. Релевантните одредби од Законот за печат од 1950 гласат:

Член 3

“За целите на овој Закон, под терминот ‘периодични весници’ се подразбира весници, депеша на новински агенции и други печатени материјали што се објавуваат во редовни интервали.

Под ‘Објавување’ се подразбира разоткривање, јавно покажување, дистрибуирање, издавање, продажба или нудење за продажба на печатен материјал на места до кои јавноста има пристап и каде секој може да го види.

Нема да се смета дека е сторено кривично дело преку печатот ако немало објавување, освен кога самиот материјал е незаконски.”

3. *Закон за спречување на тероризам (Закон бр.3713 од 12 април 1991)*¹

24. Релевантните одредби од Законот за спречување на тероризам од 1991 година гласат:

Член 6

“Објавувањето, усно или во форма на публикација, дека терористички организации ќе извршат кривично дело против конкретно лице, без оглед дали идентитетот на тоа лице е наведен доколку тоа е направено на начин од кој тоа може да се идентификува, или откривањето на идентитетот на државни службеници кои учествувале во антитерористички операции или означувањето на лице како цел, претставува кривично дело, за кое се изрекува парична казна од пет милиони до десет милиони турски лири.

Печатењето или објавувањето на декларации или летоци на терористички организации претставува кривично дело, за кое се изрекува парична казна од пет милиони до десет милиони турски лири.

...

Кога кривичните дела предвидени во горните ставови се сторени преку периодични весници во рамките на значењето на член 3 од Законот за печат (Закон бр.5680), издавачот исто така ќе подлежи на парична казна што е еднаква на деведесет проценти од приходот од просечната продажба во претходниот месец ако периодичниот весник излегува повеќе од еднаш месечно, или од продажбата на претходното издание ако периодичниот весник излегува месечно или поретко, или од просечната продажба во претходниот месец на дневениот весник со најголем тираж ако делото вклучува печатен материјал што не е

---

1. Овој закон, објавен со цел спречување на терористички акти, се однесува на голем број на кривични дела утврдени во Кривичниот законик каде се опишани како “терористички акти” или “акти сторени за терористички цели” (членови 3 и 4) и за кои тој се применува.

*периодичен весник или ако периодичниот весник итотуку почнал да се објавува*¹. Меѓутоа, паричната казна не може да биде помала од педесет милиони турски лири. На уредникот на периодичниот весник ќе му се нареди да исплати сума еднаква на половина од паричната казна што е изречена против издавачот.”

Член 8

(пред измените со Законот бр.4126 од 27 октомври 1995)

“Се забранува писмена и усна пропаганда, средби, собири и демонстрации чијашто цел е поткопување на територијалниот интегритет на Република Турција или неделивата целина на нацијата, без оглед на методите што се користат и намерата. Тој којшто ќе се ангажира во таква активност ќе се осуди на казна затвор од две до пет години и на парична казна од педесет милиони до сто милиони турски лири.

Кога кривичното дело пропаганда од горниот став е сторено преку периодични весници во рамките на значењето на член 3 од Законот за печат (Закон бр.5680), и издавачот ќе се казни со парична казна еднаква на деведесет проценти од приходот од просечната продажба во претходниот месец ако периодичниот весник излегува повеќе од еднаш месечно, *или од просечната продажба во претходниот месец на дневниот весник со најголем тираж ако делото вклучува печатен материјал што не е периодични весници или ако периодичниот весник итотуку почнал да се објавува*². Меѓутоа, паричната казна не може да биде помала од сто милиони турски лири. На уредникот на периодичниот весник за кој станува збор ќе му се наложи да плати сума еднаква на половина од паричната казна изречена против издавачот и ќе се осуди на казна затвор од шест месеци до две години.”

Член 8

(со измените со Закон бр. 4126 од 27 октомври 1995)

“Се забранува писмена и усна пропаганда, средби, собири и демонстрации чијашто цел е поткопување на територијалниот интегритет на Република Турција или неделивата целина на нацијата. Тој којшто ќе се ангажира во таква

---

2. Изразот во италики е избришан со пресуда на Уставниот суд на 31 март 1992 и престана да биде во сила на 27 јули 1993.

1. Изразот во италики е избришан со пресуда на Уставниот суд на 31 март 1992 и престана да биде во сила на 27 јули 1993.

активност ќе се осуди на казна затвор од една до три години и на парична казна од сто милиони до триста милиони турски лири. Казната изречена на повторник не може да се ублажи со парична казна.

Кога кривичното дело пропаганда од горниот став е сторено преку периодични весници во рамките на значењето на член 3 од Законот за печат (Закон бр.5680), и издавачот ќе се казни со парична казна еднаква на деведесет проценти од приходот од просечната продажба во претходниот месец ако периодичниот весник излегува повеќе од еднаш месечно. Меѓутоа, паричната казна не може да биде помала од сто милиони турски лири. На уредникот на периодичниот весник за кој станува збор ќе му се наложи да плати сума еднаква на половина од паричната казна изречена против издавачот и ќе се осуди на казна затвор од шест месеци до две години.

Кога кривичното дело пропаганда од став еден е сторено преку печатен материјал или преку средства за масовна комуникација што не се периодични весници во рамките на значењето на став два, одговорните лица и сопствениците на средствата за масовна комуникација ќе се осудат на казна затвор од шест месеци до две години и на парична казна од сто милиони до триста милиони турски лири...

...”

4. Закон бр.4126 од 27 октомври 1995 со кој се изменуваат и дополнуваат членовите 8 и 13 од Законот бр.3713

25. Следните измени и дополнувања беа извршени во Законот за спречување на тероризам од 1991 година по донесувањето на Законот 4126 од 27 октомври 1995:

Привремена одредба што се однесува на член 2

“Во месецот по стапувањето во сила на сегашниот Закон, судот кој има донесено пресуда ќе го преиспита случајот на лице осудено согласно член 8 од Законот за спречување на тероризам (Закон бр.3713) и, во согласност со измената и дополнувањето ... на член 8 од Законот бр.3713, ќе ја преиспита

казната затвор изречена против тоа лице и ќе одлучи дали треба да му се дозволи поволноста од членовите 4¹ и 6² од Законот бр.647 од 13 јули 1965.”

5. *Закон за кривична постапка (Закон бр.1412)*

26. Законот за кривична постапка ги содржи следните одредби:

Член 307

“Барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда не може да се однесува на друго прашање освен на законитоста на оспорената пресуда.

Непримената или погрешната примена на законско правило претставува незаконитост³.”

Член 308

“Незаконитоста се смета дека е очигледна во следните случаи:

1- кога судот не е формиран во согласност со законот;

2- кога еден од судиите кои ја донеле одлуката имал законска забрана за да земе учество;

...”

Б. Случаи од кривичното право доставени од страна на Владата

27. Владата достави копии од неколку одлуки дадени од обвинителот при Судот за национална безбедност Истанбул со кои се повлекуваат обвиненијата против лица осомничени за поттикнување на лица на омраза или непријателство, особено на верска основа (член 312 од Кривичниот законик), или за ширење на сепаратистичка пропаганда против неделивата целина на државата (член 8 од Законот бр.3713 – види став 23 погоре). Во поголемиот број случаи каде

---

1. Оваа одредба се однесува на алтернативни казни и мерки што може да се изречат во врска со кривични дела кои повлекуваат казна затвор.

2. Оваа одредба се однесува на помилувања.

3. На прашањето дали пресудата е незаконска, Касациониот суд не е обврзан со аргументите доставени до него. Понатаму, терминот “законско правило” се однесува на било кој пишан извор на закон, обичај и принципи изведени од духот на законот.

кривичните дела биле сторени преку публикации причините дадени за одлуките на обвинителот вклучувале такви фактори како фактот дека постапката била застарена, дека некои од составните елементи на кривичното дело не можеле да се утврдат или дека немало доволно докази. Во другите основи бил вклучен фактот дека публикациите за кои станувало збор не биле дистрибуирани, дека немало незаконита намера, дека не било сторено кривично дело или дека одговорните не можеле да се идентификуваат.

28. Понатаму, Владата достави голем број на одлуки на судовите за национална безбедност како примери за случаи во кои обвинетите што се товареле за погоренаведените кривични дела биле прогласени за невини. Тука спаѓаа следните пресуди: 19 ноември (бр.1996/428) и 27 декември 1996 (бр.1996/519); 6 март (бр.1997/33), 3 јуни (бр.1997/102), 17 октомври (бр.1997/527), 24 октомври (бр.1997/541) и 23 декември 1997 (бр.1997/606); 21 јануари (бр.1998/8), 3 февруари (бр.1998/14), 19 март (бр.1998/56), 21 април 1998 (бр.1998/87) и 17 јуни 1998 (бр.1998/133).

29. Што се однесува поконкретно за постапки против автори на дела каде се обработува курдското прашање, судовите за национална безбедност во овие случаи донеле одлуки врз основа на тоа дека немало ширење на “пропаганда”, еден од составните елементи на кривичното дело, или пак заради научната, историската и/или објективната природа на употребените зборови.

В. Судови за национална безбедност¹

1. Устав

30. Уставните одредби со кои се уредува судската организација на судовите за национална безбедност гласат:

Член 138 §§ 1 и 2

“Судиите се независни во вршењето на своите должности; тие донесуваат пресуда, согласно своето лично убедување, во согласност со Уставот, статут и закон.

Ниту еден орган, авторитет, ... или ... лице не може да издаде наредби или инструкции на судовите или судиите во вршењето на нивните судиски овластувања, ниту да им праќа циркуларни писма или да им дава препораки или сугестии.”

Член 139 § 1

“Судиите ... не може да бидат разрешени од функција или принудени да се повлечат без нивна согласност пред староста предвидена со Уставот...”

Член 143 §§ 1-5

“Судовите за национална безбедност се основаат за да постапуваат по кривични дела против Републиката, чиешто составни елементи се дефинирани во Уставот, против територијалниот интегритет на државата или неделивата

---

1. Судовите за национална безбедност биле формирани со Законот бр.1773 од 11 јули 1973 година, во согласност со член 136 од Уставот од 1961 година. Тој закон бил поништен од Уставниот суд на 15 јуни 1976 година. Судовите за кои станува збор подоцна биле повторно воведени во турскиот судски систем со Уставот од 1982 година. Релевантниот дел од образложението го содржи следниот пасус:

“Може да има дела што го засегаат постоењето и стабилноста на држава и за кои кога ќе бидат извршени потребна е специјална надлежност со цел пресудата да се донесе брзо и правично. За такви случаи неопходно е да се формираат судови за национална безбедност. Според принципот што е вграден во нашиот Устав, се забранува формирањето на специјален суд за донесување на пресуда за конкретно дело откако е тоа сторено. Од таа причина судовите за национална безбедност се предвидени во нашиот Устав за да постапуваат по случаи за погореспомнатите кривични дела. Ако се земе дека специјалните одредби со кои се утврдуваат нивните овластувања се донесени однапред и дека судовите се формирани пред извршувањето на некое кривично дело ..., тие не може да се опишат како судови формирани за да постапуваат по некое кривично дело по извршувањето на истото.”

целина на државата или против слободниот демократски систем на власт, и кривични дела кои директно ја засегаат внатрешната или надворешната безбедност на државата.

Судовите за национална безбедност ги сочинуваат претседател, двајца други редовни членови, двајца заменици-членови, обвинител и доволен број на помошници-обвинители.

Претседателот, еден од редовните членови, еден од замениците и обвинителот, се имануваат од редот на судии и јавни обвинители од прв степен, согласно процедурите предвидени во специјалната легислатива; еден редовен член и еден заменик се именуваат од редот на воени судии од прв степен а помошниците-обвинители од редот на јавни обвинители и воени судии.

Претседателите, редовните членови и замениците-членови ... на судовите за национална безбедност се именуваат за период од четири години, кој може да се продолжи.

Жалбите против одлуките на судовите за национална безбедност се поднесуваат до Касациониот суд.

...”

Член 145 § 4

“Воена судска постапка

“Личните права и обврски на воените судии ... се уредуваат со закон во согласност со принципите за независност на судовите, гаранциите што ги ужива судството и условите на воената служба. Односите помеѓу воените судии и командантите под кои тие служат во вршењето на своите несудиски должности исто така се уредуваат со закон...”

2. Закон бр.2845 за формирањето и деловникот на судовите за национална безбедност¹

31. Врз основа на член 143 од Уставот, релевантните одредби од Законот бр.2845 за судовите за национална безбедност го предвидуваат следното:

---

1. Овие одредби се темелат на член 143 од Уставот, на чијашто примена и се повикуваат.

Член 1

“Во главните градови на провинциите ... се основаат судови за национална безбедност за да им се суди на лица обвинети за кривични дела против Републиката, чиешто составни карактеристики се дефинирани во Уставот, против територијалниот интегритет на државата или неделивата целост на државата или против слободниот, демократски систем на власт и кривични дела кои директно ја засегаат внатрешната или надворешната безбедност на државата.”

Член 3

“Судовите за национална безбедност се составени од претседател, двајца други редовни членови и двајца заменици-членови.”

Член 5

“Претседателот на суд за национална безбедност, еден од [двајцата] редовни членови и еден од [двајцата] заменици ... се цивилни ... судии, другите членови, било да се редовни или заменици, се воени судии од прв степен...”

Член 6(2) и (6)

“Именувањето на воени судии за редовни членови или заменици-членови се врши согласно процедурата предвидена за таа цел во Законот за воено-правна служба.

Освен како што е предвидено во сегашниот Закон или друг закон, претседателот и редовните или замениците-членови на судовите за национална безбедност ... не може да бидат именувани на друга функција или позиција, без нивна согласност, за период од четири години...

...

Ако, по истрага против претседателот или редовен или заменик-член на суд за национална безбедност спроведена согласно законот што се однесува на нив, надлежните комисии или органи одлучат да го сменат местото на должност на лицето за кое станува збор, местото на должност на односниот судија или самите должности ... може да се сменат во согласност со постапката предвидена во тој закон.”

Член 9(1)(а)

“Судовите за национална безбедност се надлежни да им судат на лица обвинети за

(а) кривични дела предвидени во член 312 § 2 ... од турскиот Кривичен законик ...,

...

(г) кривични дела што се поврзани со настани поради кои морало да се прогласи вонредна состојба, во региони каде воена состојба е прогласена во согласност со член 120 од Уставот,

(д) кривични дела сторени против Републиката, чиешто составни елементи се дефинирани во Уставот, против неделивата целина на државата – притоа подразбирајќи ја и државната територија и нејзиниот народ – или против слободниот, демократски систем на власт и кривични дела кои директно ја засегаат внатрешната или надворешната безбедност на државата.

...”

Член 27(1)

“Касациониот суд ги разгледува жалбите против пресудите на судовите за национална безбедност.”

Член 34(1) и (2)

“Правилата со кои се уредени правата и обврските на ... воените судии именувани во судовите за национална безбедност и нивната супервизија ..., поведувањето на дисциплинска постапка против нив, изрекувањето на дисциплински казни против нив и истрагата и гонењето за било кои кривични дела што тие може да ги сторат во вршењето на своите должности ... се предвидени во релевантните одредби од законите со кои се уредува нивната професија...

Опсервациите на Касациониот суд за воените судии, извештаите со кои се оценуваат изготвени од оценувачи на Министерството за правда ... и досиејата за било кои истраги спроведени во однос на нив ... се доставуваат до Министерството за правда.”

Член 38

“Суд за национална безбедност може да се трансформира во воен суд, под условите предвидени подолу, кога е прогласена вонредна состојба на дел или на целата територија за која е надлежен соодветниот суд за национална безбедност, доколку во рамките на таа територија има повеќе од еден суд за национална безбедност...”

3. Закон за воено-правна служба (Закон бр.357)

32. Релевантните одредби од Законот за воено-правна служба гласат:

Дополнителен член 7

“Способноста на воените судии ... именувани како редовни или заменици-членови на судовите за национална безбедност што е потребна за унапредување или напредување во плата, чин или сениорност се утврдува врз основа на извештаите со оценка изготвени согласно постапката предвидена подолу, според одредбите од сегашниот Закон и Законот за вработените во турските оружени сили (Закон бр.926).

(а) Првиот нареден надлежен да спроведување на оценувањето и изготвувањето на извештаите од оценувањето за воените судии, било да се редовни или заменици-членови ... е државниот министер во Министерството за одбрана, а по него следи министерот за одбрана.

...”

Дополнителен член 8

“Членовите ... на судовите за национална безбедност коишто припаѓаат на Воено-правната служба ... ги именува комисија составена од кадровскиот директор и правниот советник на Генералштабот, кадровскиот директор и правниот советник при штабот на родот во кој односното лице служи и директорот за воено-правни работи при Министерството за одбрана...”

Член 16(1) и (3)

“Воените судии ... се именуваат со декрет донесен заеднички од министерот за одбрана и премиерот а се доставува до претседателот на Републиката на

одобрување, во согласност со одредбите за именување и преместување на членови на оружените сили...

...

Во постапката за именување за воен судија се земаат предвид мислењето на Касациониот суд, извештаите од оценувачите на Министерството за правда и извештаите за оценување изготвени од претпоставените...”

Член 18(1)

“Правилата со кои се уредува скалата за плати, зголемувањето на платата и разните лични права на воените судии ... се предвидени во одредбите што се однесуваат на офицерите.”

Член 29

“Министерот за одбрана може против воените судии, а по разгледувањето на нивните поднесоци во своја одбрана, да ги примени следните дисциплински санкции:

А. Предупредување, што се состои од писмена опомена на односното лице дека мора да ги извршува своите должности повнимателно.

...

Б. Укор, што се состои од писмена опомена на односното лице дека е најдено дека некоја конкретна постапка или конкретен став е за укор.

...

Наведените санкции се конечни, се наведуваат во книгата со оценки за односното лице и се евидентираат во неговото лично досие...”

Член 38

“Кога воените судии ... заседаваат во суд ја носат специјалната облека на своите цивилни хомолози...”

4. Член 112 од Воениот законик (од 22 мај 1930)

33. Член 112 од Воениот кривичен законик од 22 мај 1930 предвидува:

“Злоупотребата на овластувањето како државен службеник со цел влијаење на воените судови претставува кривично дело, за кое е предвидена казна затвор до пет години.”

5. Закон бр.1602 од 4 јули 1972 за Врховниот воен управен суд

34. Според член 22, Првиот оддел на Врховниот воен управен суд има надлежност да сослуша барања за судска ревизија и барања за отштета засновани на спорови што се однесуваат на личниот статус на старешините, особено оние што се однесуваат на нивното стручно усовршување.

ПОСТАПКАТА ПРЕД КОМИСИЈАТА

35. Г-дин Kamil Tekin Sürek поднесе жалба до Комисијата на 27 јули 1994 година. Тој тврдеше дека неговата осуда и казна претставуваат неоправдано вмешување во неговото право на слобода на изразување загарантирано со член 10 од Конвенцијата и дека неговиот случај не бил сослушан од независен и непристрасен трибунал, спротивно на член 6 § 1 од Конвенцијата. Тој исто така наведе дека кривичната постапка против него не била завршена во разумен рок, што предизвикало одделна повреда на член 6 § 1.

36. Комисијата ја прогласи апликацијата (бр.24762/94) за допуштена на 2 септември 1996 година, со исклучок на жалбата по член 6 § 1 за должината на кривичната постапка поведена против апликантот. Во својот извештај од 13 јануари 1998 (поранешен член 31), таа се произнесе дека имало повреда на член 10 од Конвенцијата (30 гласа наспрема 2) како и повреда на член 6 § 1 (31 гласа наспрема 1). Интегралниот текст на мислењето на Комисијата и издвоените

мислења содржани во извештајот се дадени во анексот на оваа пресуда¹.

КОНЕЧНИ ПОДНЕСОЦИ ДО СУДОТ

37. Апликантот побарал од Судот да најде дека тужената држава ги прекршила своите обврски според членовите 6 § 1 и 10 од Конвенцијата и да му додели правичен надомест според член 41.

Од своја страна Владата побарала од Судот да ги одбие наводите на апликантот.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 10 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

38. Апликантот тврдеше дека властите неоправдано навлегле во неговото право на слобода на изразување загарантирано според член 10 од Конвенцијата, кој предвидува:

“1. Секој има право на слобода на изразување. Ова право опфаќа слобода на мислење и слобода за примање и пренесување на информации и идеи без мешање од страна на јавните власти и независно од границите. Овој член не ги спречува државите да доделуваат лиценци на претпријатијата за радиодифузија, телевизиски пренос и кината.

2. Остварувањето на овие слободи, со оглед на тоа што со себе носи обврски и одговорности, може да биде подложено на такви формалности, услови, ограничувања или казни кои се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество, во интерес на националната безбедност, територијалниот интегритет или јавната сигурност, за заштита од немири или

---

¹. *Забелешка од Архивата.* Од практични причини овој анекс ќе се појави само со печатената верзија на пресудата (во *Извештаи за пресуди и одлуки 1999*), но копија од извештајот на Комисијата може да се добие од Архивата.

кривично дело, на здравјето или моралот, репутацијата или правата на другите, за заштита од откривање на доверливи информации или за одржување на авторитетот и непристрасноста на правосудството.”

39. Владата аргументираше дека вмешувањето во правото на апликантот на слобода на изразување било оправдано според одредбите од став два од член 10. Комисијата од друга страна ги прифати наводите на апликантот.

А. Постојење на вмешување

40. Судот утврди дека е јасно, што не беше оспорено, дека постои вмешување во правото на апликантот на слобода на изразување со оглед на неговото осудување и казнување според член 8 од Законот за спречување на тероризам од 1991 година (“Законот од 1991 година”).

Б. Оправданост на вмешувањето

41. Погоренаведеното вмешување е спротивно на член 10 освен ако не било “пропишано со закон”, имало една или повеќе легитимни цели на кои се повикува во став 2 од член 10 и било “неопходно во демократското општество” за иствраување на таквите цели. Судот ќе го преиспита секој од овие критериуми.

1. “Протишано со закон”

42. Апликантот не се произнесе за тоа овој услов бил испочитуван.

43. Владата истакна дека мерките превземени против апликантот се темелеле на член 8 од Законот од 1991 година.

44. Комисијата го прифати ставот на Владата и заклучи дека вмешувањето било пропишано со закон.

45. Судот, како и Комисијата, се согласува дека бидејќи осудата на апликантот се темелела на член 8 од Законот од 1991 година,

вмешувањето во неговото право на слобода на изразување може да се смета за “пропишано со закон”, дотолку повеќе што апликантот конкретно не го оспори тоа.

2. *Легитимна цел*

46. Апликантот не даде никакви наводи по ова прашање, освен што ја спореше генерално законитоста на вмешувањето во неговото право на слобода на изразување.

47. Владата повтори дека мерките превземени против апликантот се темелеле на член 8 од Законот од 1991 година. Таа одредба имала за цел заштита на интереси како што е територијалниот интегритет, националното единство, националната безбедност и спречувањето на криминал и неред.

48. Комисијата од своја страна заклучи дека осудата на апликантот била дел од заложбите на властите за борба против нелегални терористички активности и за зачувување на националната безбедност и јавната сигурност, што се легитимни цели според член 10 § 2.

49. Судот смета дека, имајќи ја предвид сензитивноста на безбедносната состојба во југоисточна Турција (види пресуда *Zana v. Turkey* од 25 ноември 1997, *Извештаи* 1997-VII, стр.2539, § 10) и потребата властите да бидат подготвени на акти што може да поттикнат дополнително насилство, може да се каже дека мерките превземени против апликантот биле во прилог на некои од целите наведени од Владата, имено заштитата на националната безбедност и територијалниот интегритет и спречување на неред и криминал.

Тоа е секако така кога, како во ситуацијата во југоисточна Турција за време на околностите на овој случај, сепаратистичкото движење прибегнало кон методи кои се потпирале на употребата на насилство.

3. “Неопходно во демократското општество”

(a) Аргументите на оние кои се појавија пред Судот

(i) *Апликантот*

50. Апликантот нагласи дека ниту тој ниту списанието немале никакви врски со РКК. Тој тврдеше дека во спорните публикации не се велича таа организација ниту пак се даваат поволни коментари за неа. Тие биле напишани и објавени со целосна објективност во согласност со принципите на објективното новинарство. Предметот на коментарот за кој станува збор бил приближувањето на прославата на *Newroz*, што се славел илјадници години во Средниот Исток и резултирал со крвави инциденти во последните години во Турција.

Апликантот понатаму тврдеше дека како сопственик на списанието немал уредничка одговорност за неговата содржина и дека по тој основ не требало да биде осуден и казнет со голема парична казна. Тој тврдеше дека мерките превземени против него биле непропорционално вмешување во неговите права според член 10.

(ii) *Владата*

51. Владата одговори дека апликантот е најден за виновен за ширење на сепаратистичка пропаганда ако се земе предвид дека спорните публикации охрабрувале насилство против државата и отворено ја промовирале каузата на терористичка организација. Во поткрепа на своето тврдење Владата издвои неколку извадоци од текстовите за кои тој се терети а кои, според неа, отворено охрабрувале насилство, провоцирале непријателство и омраза меѓу различните групи во турското општество, ја отсликувале Турција како “непријател” и “терористичка држава” и го претставувале тероризмот на РКК како херојски и оправдан.

52. Имајќи ја предвид терористичката историја на РКК, Владата тврдеше дека апликантот со право бил осуден според член 8 од Законот од 1991 година и дека мерките превземени против него биле во рамките на маргината на уважување на властите во оваа сфера. Според тоа, вмешувањето било оправдано според член 10 § 2 од Конвенцијата.

(iii) Комисијата

53. Иако признавајќи дека некои делови во инкриминираните написи биле многу контроверзни, сепак Комисијата беше на мислење дека текстовите не содржеле пасуси за кои би можело да се оцени дека охрабрувале или поттикнувале на натамошно насилство. Дури и земајќи ја предвид маргината на уважување на националните власти во овој контекст, Комисијата најде дека во околностите на случајот осудата и казната на апликантот не можело да се сметаат за пропорционален одговор на итна општествена потреба за зачувување на националната безбедност и јавната сигурност. Мерките превземени од властите биле еднакви на еден вид на цензура, што било веројатно да го обесхрабри апликантот или други од објавување на вести за состојбата во југоисточна Турција во иднина. Комисијата заклучи дека во околностите на случајот имало повреда на член 10.

(б) Оценка на Судот

54. Судот ги нагласи фундаменталните принципи што се во основата на неговите пресуди поврзани со член 10, како што се наведени во, на пример, пресудата *Zana v. Turkey* (цитирана погоре, стр.2547-48, § 51), и во пресудата *Fressoz and Roire v. France* од 21 јануари 1999 (*Извештаи* 1999-..., стр. ..., § 45).

(i) Слободата на изразувањето претставува една од суштествените основи на демократското општество и еден од основните предуслови

за неговиот напредок и за себеисполнувањето на секој поединец. Според ставот 2 од членот 10, таа се однесува не само на „информациите“ или „идеите“ кои се добро примени или кои се сметаат дека се ненавредливи или индиферентни, туку исто така и на оние што навредуваат, шокираат или вознемируваат. Такви се барањата на плурализмот, толеранцијата и широкоумноста без кои нема „демократско општество“. Како што предвидува членот 10, оваа слобода е предмет на исклучоци, кои мораат да се толкуваат строго, и потребата од секое ограничување мора да биде убедливо утврдена.

(ii) Придавката „неопходно“, согласно значењето на членот 10 став 2, имплицира на постоење „итна општествена потреба“. Договорните држави имаат определена маргина на уважување при оценувањето дали таква потреба постои, но тоа оди рака под рака со европската контрола, која ги опфаќа како законодавството така и одлуките за неговата примена, дури и оние што се донесени од страна на независен суд. Судот според тоа има право да даде конечна одлука за тоа дали „ограничувањето“ е согласно со слободата на изразувањето заштитена со членот 10.

(iii) Задача на Судот при извршувањето на неговата контролна надлежност е да го анализира вмешувањето во светлината на целиот случај, вклучувајќи ја содржината на оспорените делови и контекстот во кој тие се дадени. Тој особено мора да определи дали вмешувањето за кое станува збор било „пропорционално со легитимната цел што требало да се оствари“ и дали причините истакнати од страна на националните власти заради оправдување на истото, се „релевантни и доволни“. Притоа, Судот треба да утврди дали националните власти примениле стандарди кои се во согласност со принципите отелотворени во членот 10 и уште повеќе, дека тие се темелат на прифатлива оценка на релевантните факти.

55. Со оглед дека апликантот бил осуден за ширење на сепаратистичка пропаганда преку списанието чијшто сопственик бил тој, спорното вмешување мора да се гледа во контекст на суштинската улога на печатот во осигурувањето на правилното функционирање на политичката демократија (види, меѓу многу други пресуди, пресуда *Lingens v. Austria* од 8 јули 1986, серија А, бр.103, стр.26, § 41; и погореспоменатата пресуда *Fressoz and Roire*, стр. ..., § 45). Иако печатот не смее да ги пречекори поставените граници, *inter alia*, за заштита на виталните интереси на државата како што се националната безбедност или територијалниот интегритет од заканата од насилство или спречување на неред или криминал, тој сепак има должност да пренесува информации и идеи за политички прашања, вклучувајќи и такви што предизвикуваат поделби. Не само што печатот има должност да пренесува такви информации и идеи, туку и јавноста има право да ги добие. Слободата на печатот е еден од најдобрите начини јавноста да ги дознае и да формира мислење за идеите и ставовите на политичките лидери (види пресуда *Lingens* наведена погоре, стр.26, §§ 41-42).

56. Судот забележа дека Судот за национална безбедност во Истанбул нашол дека обвинението против апликантот според член 8 од Законот од 1991 година е докажано (види ставови 17 и 18 погоре). Судот оценил дека оспорениот коментар содржел зборови чијашто цел била уништување на територијалниот интегритет на турската држава опишувајќи области во југоисточна Турција како независна држава – “Курдистан”, и упатувајќи на дел од турското население како на “Курди”. Судот понатаму забележал дека, како дел од коментарот, списанието објавило декларација на нелегална терористичка организација во која Република Турција се нарекувала “терористичка држава” (види став 18 погоре).

57. При оценувањето на неопходноста на вмешувањето во светлината на принципите наведени погоре (види ставови 54 и 55 погоре) Судот потсетува дека според член 10 § 2 од Конвенцијата постои извесен простор за рестрикции на политичкиот говор или на дебатата за прашања од јавен интерес (види пресуда *Wingrove v. the United Kingdom* од 25 ноември 1996, *Извештаи* 1996-V, стр.1957, § 58). Понатаму, границите на дозволена критика се пошироки во однос на владата отколку во поглед на приватно лице или политичар. Во демократскиот систем постапувањето или непостапувањето на власта мора да биде подложено на внимателна проверка не само од законодавната и судската власт туку и од јавното мислење. Покрај тоа, со оглед на доминантната позиција што власта ја завзема нужно е таа да се воздржи од прибегнување кон кривична постапка, особено кога има на располагање други средства за да одговори на неоправданите напади и критики на своите непријатели. Сепак, останува на надлежните државни органи, во својство на гаранти на јавниот ред, да донесат мерки, дури и од кривично-правна природа, со цел да реагираат соодветно и непрекумерно на таквите забелешки (види пресуда *Incal v. Turkey* од 9 јуни 1998, *Извештаи* 1998-IV, стр.1567, § 54). Конечно, кога таквите забелешки поттикнат на насилство против поединец или јавен службеник или дел на население, државните органи уживаат широка маргина на уважување при разгледувањето на потребата од вмешување во слободата на изразување.

58. Судот особено ќе обрне внимание на зборовите употребени во написите и на контекстот во кој се објавени. Во вториот поглед тој ќе го земе предвид историјатот на случаите што се доставени до него, особено проблемите поврзани со спречувањето на тероризмот (види пресуда *Incal v. Turkey* наведена погоре, стр.1568, § 58).

Тој забележа прво дека спорниот коментар може да се толкува како опишување на будењето на курдското чувство, главно пишувајќи со

романтичен стил за курдската кауза и присеќавајќи се на имињата на легендарни личности од минатото. Точно е дека во текстот стои дека “е време да се израмнат сметките”. Меѓутоа, според Судот тоа мора да се гледа во контекст на општиот литературен и метафоричен тон на написот а не како апел за насилство. Точно е и дека спорното интервју (види став 13 погоре) содржело остра критика кон турските власти од типот на наводот дека “вистинскиот терорист е Република Турција”. Меѓутоа, според Судот тоа е повеќе повеќе одраз на закоравениот став на една страна кон конфликтот, отколку на повик на насилство. Всушност, декларацијата во истиот став дека ERNK (види став 12 погоре) била “отворена за секое хуманитарно, полититчко решение, вклучувајќи ги и повиците за примирје” дури може да се смета дека има помирувачки тон. Гледано во целина, содржината на написите не може да се сфати како таква што може да поттикне понатамошно насилство. Судот секако е свесен за загриженоста на властите за зборови или дела што може да ја влошат безбедносната состојба во подрачјето, во кое уште од околу 1985 година има сериозни судири помеѓу безбедносните сили и членовите на РКК со многу големи загуби на животи и воведување на вонредна состојба во поголем дел од подрачјето (види пресуда *Zana* наведена погоре, стр.2539, § 10). Меѓутоа, според Судот во сегашниот случај домашните власти не обрале доволно внимание на правото на јавноста да биде информирана од поинаква перспектива за ситуацијата во југоисточна Турција, без оглед на тоа колку таа перспектива може за нив да биде незгодна. Како што беше забележано и претходно, ставовите изнесени во написите не може да се читаат како поттикнување на насилство, ниту пак може да се толкуваат како написи што може да поттикнат насилство. Според Судот причините дадени од Судот за национална безбедност во Истанбул за осудувањето и казнувањето на апликантот (види став 18 погоре), иако релевантни, не може да се сметаат за

доволни за да се оправда вмешувањето во неговото право на слобода на изразување.

59. Судот исто така забележа дека на г-дин Sürek му било наложено да плати значителна парична казна (види став 17 погоре). Покрај тоа, примероците од списанието во кое излегле спорните написи биле заплени од страна на властите (види став 14 погоре). Во врска со тоа Судот забележа дека природата и висината на изречената казна се фактори што треба да се земат предвид при оценувањето на пропорционалноста на вмешувањето.

60. Судот нагласи дека “должностите и одговорностите” што одат заедно со остварувањето на правото на слобода на изразување за професионалците во медиумите добиваат посебно значење во ситуации на конфликти и тензија. Потребно е посебно внимание кога се размислува за објавување на ставови на претставници на организации што прибегнуваат кон насилство против државата за медиумите да не станат средство за ширење на говор на омраза и промовирање на насилство. Во исто време, кога тие ставови не може да се категоризираат како такви, договорните држави не може повикувајќи се на заштита на територијалниот интегритет или националната безбедност или спречување на криминал или неред да го ограничат правото на јавноста да биде информирана за нив применувајќи го кривичното право врз медиумите.

61. Имајќи ги предвид горните фактори, Судот заклучи дека осудата и казната на апликантот биле несразмерни на целите што се сакало да се остварат па од тие причини не биле “неопходни во демократското општество”. Според тоа, во конкретните околности на овој случај имало повреда на членот 10 од Конвенцијата.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 6 § 1 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

62. Апликантот тврдеше дека му било оневозможено правото на правично судење што е спротивно на член 6 § 1 од Конвенцијата заради присуството на воен судија во советот на Судот за национална безбедност во Истанбул којшто му судел и го осудил. Член 6 § 1 предвидува дека е релевантно:

“Во утврдувањето на ... какви било кривични обвиненија против лице, лицето има право на правично ... судење ... од страна на независен и непристрасен суд основан со закон...”

63. Владата вложи приговор за допуштеноста на оваа жалба, а потоа, како алтернатива, тврдеше дека немало повреда на членот 6 § 1. Комисијата се согласи со наводите на апликантот.

A. Прелиминарен приговор на Владата – неисцрпување на домашните правни лекови

64. Владата наведе дека во ниту една фаза од домашната постапка апликантот не изјавил дека неговото судење не било правично заради учеството на воен судија во постапката. Од таа причина, жалбата на апликантот би требало да се одбие заради неисцрпување на домашните правни лекови според членот 35 § 1 од Конвенцијата. Во поткрепа на своето тврдење таа се повика на пресудата на Судот во случајот *Sadik v. Греесе* од 15 ноември 1996 (*Извештаи* 1996-V, стр.1638).

65. Судот забележа дека Владата не го изјавила овој приговор пред Комисијата, кога се разгледувала допуштеноста на апликацијата. Нејзините опсервации по ова прашање се однесувале само на фактот дека апликантот не ја оспорил независноста и непристрасноста на Касациониот суд. Од друга страна, жалбата на апликантот е дека Судот за национална безбедност во Истанбул ги немал токму тие својства. Од тие причини, на Владата не и е дозволено да приговори во

оваа фаза од постапката (види, меѓу другите пресуди, пресуда *Zana v. Turkey* наведена погоре, стр.2546, § 44; и пресуда *Nikolova v. Bulgaria* од 25 март 1999, *Извештаи* 1999, стр. ..., § 44).

Б. Основаност

66. Според наводот на апликантот, воените судии именувани во судовите за национална безбедност како Судот за национална безбедност во Истанбул биле зависни од извршната власт, со оглед дека се именуваат со заеднички декрет на министерот за одбрана и премиерот, со одобрение на претседателот на Републиката. Тој посочи на фактот дека нивната оценка за стручност и унапредување како и нивната сигурност на мандатот биле под контрола на извршната власт, односно на армијата. Со оглед на врските што ги имаат со извршната власт и со армијата не било возможно воените судии да ги вршат своите функции во советот независно и непристрасно. Понатаму, апликантот нагласи дека независноста и непристрасноста на воените судии, па оттаму и на судовите во кои се именувани, се компромитирани бидејќи овие судии не можеле да завземат став што може да е спротивен на ставовите на своите претпоставени старешини.

67. Апликантот наведе дека овие фактори наштетиле на независноста и непристрасноста на Судот за национална безбедност во Истанбул и спречиле тој да има правично судење, со што била сторена повреда на член 6 § 1.

68. Владата одговори дека правилата со кои се уредува именувањето на воените судии во судовите за национална безбедност и гаранциите што тие ги уживаат во вршењето на своите судиски функции во советот биле такви што осигурувале овие судови целосно да ги почитуваат условите за независност и непристрасност предвидени во членот 6 § 1. Владата го оспори тврдењето на

апликантот дека воените судии им одговараат на своите претпоставени старешини. Како прво, според член 112 од Воениот законик обидот на јавен службеник да влијае на вршењето на судиските функции на воен судија претставувало кривично дело (види став 33 погоре). Второ, извештаите со оценки на кои се повикува апликантот се однесувале само на вршењето на несудиските должности на воениот судија. Воените судии имаат пристап до извештаите со оценки и може да ја оспорат нивната содржина пред Врховниот воен управен суд (види став 34 погоре). При вршење на должности во судиско својство воениот судија се оценува на ист начин како и цивилниот судија.

69. Владата понатаму тврдеше дека не се наштетило на правичноста на судењето на апликантот со присуството на воен судија во советот. Таа сметаше дека ниту надредените ниту јавните органи што го именувале воениот судија во судот немаат интерес ниту во постапката ниту во исходот од случајот. Покрај тоа, осудата на апликантот била потврдена од Касациониот суд, суд чијашто независноста и непристрасноста не била оспорена од страна на апликантот (види став 20 погоре).

70. Владата исто така му ја потенцирала на Судот потребата да се обрне особено внимание на безбедносниот контекст во кој била донесена одлуката за основање на судови за национална безбедност согласно член 143 од Уставот. Од аспект на искуството на оружените сили во антитерористички активности властите сметале дека е неопходно да се засилат судовите со вклучување на воен судија со цел да им се обезбеди неопходната стручност и знаење за справување со закани по безбедноста и интегритетот на државата.

71. Комисијата заклучи дека Судот за национална безбедност Истанбул не може да се смета за независен и непристрасен суд за целите на член 6 § 1 од Конвенцијата. Во таа смисла Комисијата се повика на своето мислење во случајот *Incal v. Turkey* во извештајот за

член 31 усвоен на 25 февруари 1997 и образложението за таквото мислење.

72. Судот потсети дека во пресудата *Incal v. Turkey* од 9 јуни 1998 (*Извештаи* 1998-IV, стр.1547) и пресудата *Çıraklar v. Turkey* од 28 октомври 1998 (*Извештаи* 1998-..., стр. ...) Судот морал да постапува по тврдења слични на оние што ги покрена Владата во своето произнесување во сегашниот случај. Во тие пресуди Судот забележал дека статусот на воените судии кои заседаваат како членови на судовите за национална безбедност не дава гаранции за независност и непристрасност (види пресуда *Incal* наведена погоре, стр.1571, § 65). Од друга страна, Судот најде дека одредени аспекти на статусот на овие судии ја доведуваат во прашање нивната независност и непристрасност (*ibid.*, § 68): на пример, фактот дека тие се припадници на оружените сили и сè уште се дел од армијата, која пак прима наредби од извршната власт; фактот дека тие и понатаму подлежат на воена дисциплина; и фактот дека одлуките што се однесуваат на нивното именување во голема мера ги донесуваат органите на управа и армијата (види ставови 32-34 погоре).

73. Како и во пресудата *Incal* Судот оцени дека неговата задача не е да ја утврди *in abstracto* неопходноста од основање на судовите за национална безбедност во светлина на образложенијата дадени од Владата, туку да утврди дали со начинот на кој Судот за национална безбедност Истанбул функционира се навлегло во правото на г-дин *Sürek* на правично судење, особено дали, гледано објективно, тој имал легитимна причина да стравува дека судот што му судел не бил независен и објективен (види пресуда *Incal* наведена погоре, стр.1572, § 70; и пресуда *Çıraklar* наведена погоре, стр. ..., § 38).

Што се однесува до тоа прашање, Судот не гледа причина да дојде до заклучок поинаков од заклучокот во случаите на г-дин *Incal* и г-дин *Çıraklar* кои, како и сегашниот апликант, биле цивили. Разбирливо е

што апликантот – на кого му се судело во суд за национална безбедност за ширење на пропаганда чијашто цел била поткопување на територијалниот интегритет на државата и националното единство – стравувал што му се суди од совет во кој бил редовен армиски офицер, кој бил припадник на Воено-правната служба (види став 32 погоре). Од тие причини тој можел оправдано да стравува дека на Судот за национална безбедност во Истанбул може неоправдано да влијаат фактори кои немале никаква врска со природата на случајот. Со други зборови, стравувањата на апликантот во однос на отсуството на независност и непристрасност на судот може да се сметаат за објективно оправдани. Постапката во Касациониот суд не можела да ги растера овие стравувања бидејќи тој суд немал целосна надлежност (види пресуда *Incal* наведена погоре, стр.1573, § 72 *in fine*).

74. Од тие причини Судот најде дека има повреда на член 6 § 1.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

75. Апликантот бараше надоместок на материјална и нематеријална штета како и надоместок на трошоците направени во домашната и постапката според Конвенцијата. Членот 41 од Конвенцијата во тој поглед предвидува:

“Доколку Судот најде повреда на Конвенцијата и на нејзините протоколи, и доколку внатрешното право на Високата страна договорничка што е засегната со случајот дозволува само делумна репарација, Судот, доколку е неопходно, ќе додели правично обештетување на оштетената страна.”

A. Материјална штета

76. Апликантот бараше сума од 100.000 француски франци (“ФРФ”) како компензација за паричната казна што требал да ја плати. Тој укажа дека сумата што ја бара во француски франци е еднаква во

денешна смисла на паричната казна изречена во 1993 година и ја зема предвид високата стапка на инфлација во одговорната држава од тој датум наваму.

77. Владата укажа дека бараната сума е преголема имајќи ја предвид висината на паричната казна за којашто станува збор. Таа додаде дека на г-дин Sürek му било овозможено да ја отплаќа паричната казна во месечни рати.

78. Судот смета дека апликантот треба да биде обештетен за паричната казна што требало да ја плати. Решавајќи на правична основа, му доделува сума од 3.000 ФРФ.

Б. Нематеријална штета

79. Апликантот бараше 80.000 ФРФ како обештетување за моралната штета без да ја специфицира нејзината природа.

80. Владата тврдеше дека барањето треба да биде одбиено. Како алтернатива, таа сметаше дека доколку Судот најде повреда на кој и да било од членовите на кои се повикува апликантот, самото тоа би претставувало правично обештетување.

81. Судот оцени дека апликантот можеби претрпел страдање поради фактите на случајот. Правејќи оценка врз основа на справедливост, како што бара членот 41 од Конвенцијата, Судот му доделува на апликантот обештетување во износ од 30.000 ФРФ, по оваа основа.

В. Трошоци

82. Апликантот бараше надоместок на неговите правни трошоци, кои тој ги процени на 50.000 ФРФ. Во поткрепа на неговото барање тој пред Судот презентира договор што го составил со својот адвокат за

исплата на надоместоците за застапување во врска со овој и други три случаи што ги покренал пред институциите на Конвенцијата.

83. Владата истакна дека бараната сума е претерана во споредба со надоместоците што ги добиваат турските адвокати пред домашните судови и дека истата не била соодветно образложена. Случајот бил едноставен и не барал голем напор од страна на адвокатот на апликантот кој работел на него во текот на постапката на свој јазик.

Таа предупреди да не се додели сума која би претставувала само извор на неоправдано збогатување имајќи ја предвид социо-економската состојба во тужената држава.

84. Судот укажува дека адвокатот на апликантот бил поврзан со подготовка на други случаи пред Судот во врска со жалби според членот 6 и членот 10 од Конвенцијата кои се темелат на слични факти. Решавајќи врз правична основа и согласно критериумите утврдени во неговата судска практика (види, меѓу многуте случаи, гореспоменатата пресуда во случајот *Nikolova v. Bulgaria*, стр. ..., § 79), Судот му доделува сума од 15.000 ФРФ.

Г. Затезна камата

85. Судот смета дека треба да се примени законската каматна стапка што се применува во Франција на датумот на усвојување на оваа пресуда која, според расположивите информации, изнесува 3.47% годишно.

ОД ТИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ

1. *Одлучи* со 16 спрема 1 глас дека има повреда на членот 10 од Конвенцијата;

2. *Го отфрли* едногласно прелиминарниот приговор на Владата според членот 6 став 1 од Конвенцијата;
3. *Одлучи* со 16 спрема 1 глас дека има повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата;
4. *Одлучи* со 16 спрема 1 глас
  - (а) дека тужената држава треба да му ги исплати на апликантот, во рок од три месеци, следните суми пресметани во турски лири, според курсот применлив на денот на исплатата:
    - (i) 3.000 (три илјади) француски франци на име материјална штета;
    - (ii) 30.000 (триесет илјади) француски франци на име нематеријална штета;
    - (iii) 15.000 (петнаесет илјади) француски франци на име трошоци;
  - (б) дека проста камата со годишна стапка од 3.47% ќе се пресмета на овие суми од истекот на горенаведените три месеци до исплатата;
5. *Го отфрли* едногласно остатокот од барањето на апликантот за правично обештетување.

Составена на англиски и француски јазик, и изречена на јавната расправа во зградата на Судот за човекови права во Стразбур, на 8 јули 1999 година.

Потпис: Luzius WILDHABER

Претседател

Pomnis: Paul MAHONEY

Заменик архивар

Изјавата на г-дин Wildhaber и, согласно членот 45 став 2 од Конвенцијата и Правилото 74 став 2 од Деловникот на Судот, следниве издвоени мислења се наоѓаат во прилог на оваа пресуда:

- а) заедничко согласно мислење на г-ѓа Palm, г-ѓа Tulkens, г-дин Fischbach, г-дин Casadevall и г-дин Greve;
- б) согласно мислење на г-дин Bonello;
- в) несогласно мислење на г-дин Gölcüklü.

Параф: L. W.

Параф: P. J. M

ИЗЈАВА НА СУДИЈАТА WILDHABER

Иако гласав против наоѓањето повреда на членот 6 ств 1 од Конвенцијата во случајот *Incal v. Turkey* од 9 јуни 1998 година (*Reports* 1998-IV, p. 1547), сега сметам дека сум должен да го прифатам ставот на мнозинството на Судот.

ЗАЕДНИЧКО СОГЛАСНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИИТЕ PALM, TULKENS, FISCHBACH, CASADEVALL И GREVE

Го делиме заклучокот на Судот дека има повреда на членот 10 во овој случај иако ние дојдовме до истиот резултат на начин кој опфаќа поконтекстуален пристап како во издвоеното делумно несогласно мислење на судијата Palm во случајот *Sürek v. Turkey* (бр.1).

Според нашето мислење, оценката на мнозинството на прашањата од членот 10 во оваа линија на случаи против тужената држава, дава преголема тежина на формата на зборовите употребени во публикацијата, а недоволно внимание на општиот контекст во кој овие зборови биле употребени и нивното можно влијание. Несомнено јазикот може да се смета за неумерен, па дури и насилен. Но во демократија, како што има нагласувано нашиот Суд, дури и „воинствените“ зборови можат да бидат заштитени со членот 10.

Пристапот кој е повеќе во согласност со широката заштита што му се дава на политичкиот говор според судската практика на Судот, треба да биде фокусиран помалку на провокативната природа на употребените зборови, а повеќе на различните елементи на контекстот во кој тој говор е изречен. Дали јазикот бил со намера да разгори или поттикне насилство? Дали постоел реален и вистински ризик дека тој можел навистина тоа да го стори? Одговорот на овие прашања бара одмерена оценка на многу различни слоеви што го сочинуваат генералниот контекст на околностите на секој случај. Мора да се постават и други прашања. Дали авторот на навредливиот текст завземал влијателна позиција во општеството, позиција што би можела да го засили влијанието на неговите зборови? Дали на изјавата ù бил даден степен на проминентност било во некој значен весник или преку друг медиум кој можел да го зголеми влијанието на спорниот говор?

Дали зборовите биле далеку од центарот на насилството или на неговиот праг?

Само преку внимателна анализа на контекстот во кој се јавуваат навредливите зборови може да се направи значајна разлика помеѓу јазикот што е шокантен и навредлив – кој е заштитен со членот 10 – и оној кој го губи правото на толеранција во едно демократско општество.

СОГЛАСНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈАТА BONELLO

Јас гласав како и мнозинството за повреда на членот 10, но не го поддржувам примарниот тест применет од страна на Судот за да се определи дали вмешувањето од страна на домашните власти во слободата на изразување на апликантот било оправдано во демократското општество.

Во овој, како и во претходните турски случаи за слободата на изразување во кои стануваше збор за поттикнување на насилство, заедничкиот тест што го применуваше Судот се чини дека беше следниот: доколку написите објавени од страна на апликантот поддржуваа или поттикнуваа употреба на насилство, тогаш неговата осуда од страна на националните судови беше оправдана во демократското општество. Овој критериум сметам дека е недоволен.

Јас сметам дека казнувањето од страна на националните власти на оние што поттикнуваат насилство би било оправдано во демократско општество само доколку поттикнувањето е такво што создава „јасна и присутна опасност“. Кога повикот за употреба на сила е интелектуализиран, апстрактен и отстранет во простор и време од фокусот на актуелно или блиску очекувано насилство, тогаш фундаменталното право на слобода на изразување генерално би требало да превагне.

Го прифаќам она што го има кажано еден од најмоќните уставни правници на сите времиња за зборовите што настојуваат да се дестабилизира правото и поредокот: „Треба да бидеме засекогаш внимателни на обидите да се провери изразувањето на мислења коишто ни се одвратни и за кои сметаме дека се исполнети со смрт, освен ако тие се толку иманентно и непосредно заканувачки за

законските и неопходните цели на правото, што непосредната проверка е потребна за да се зачува земјата“¹.

Гарантирањето на слободата на изразувањето не дозволува државата да забрани ниту да спречи поттикнување на употреба на сила, освен кога тоа поттикнување е насочено на поттикнување или создавање на непосредна состојба на беззаконие и е веројатно дека може да поттикне или создаде такво дејствие.² Тоа е прашање на близина и на степен³.

Со цел да се поткрепи наодот за јасна и присутна опасност што го оправдува ограничувањето на слободата на изразувањето, мора да се покаже или дека се очекува или поттикнува непосредно и сериозно насилство, или дека поранешното однесување на апликантот давало причина за верување дека неговото пропагирање на насилство би произвело непосредно и штетно дејствие.⁴

Мене не ми изгледа дека кој и да било од зборовите за кои апликантот бил осуден, колку и да некому му се чинат како полни со смрт, имале потенцијал за непосредна закана на државниот поредок. Ниту пак за мене е очигледно дека итната забрана на овие изјави била неопходна за спасување на Турција. Тие не предизвикале опасност, ниту јасна ниту присутна. Во отсуство на тоа, Судот би ја поддржал саботажата на слободата на изразувањето доколку ја игнорира осудата на апликантот од страна на кривичните судови.

Накратко кажано „ниту една опасност што произлегува од говор не може да се смета за јасна и присутна, освен ако злото е толку непосредно што може да се случи пред да има можност за целосна дискусија. Доколку има време да се разоткријат, преку дискусија,

---

¹. Justice Oliver Wendell Holmes во *Abrahams v. United States*, 250 U.S. 616 (1919) at 630.

². *Brandenburg v. Ohio*, 395 U.S. 444 (1969) at 447.

³. *Schenck v. United States* 294 U.S. 47 (1919) at 52.

⁴. *Whitney v. California* 274 U.S. 357 (1927) at 376.

невистината и грешките, да се отстрани опасноста преку процес на едукација, средството што треба да се примени е повеќе говор, а не присилен молк”.¹

---

¹. Судија Louis D. Brandeis, во *Whitney v. California*, 274 U.S. 357 (1927) at 377.

СПРОТИВНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈАТА GÖLCÜKLÜ

(*Провизорен превод*)

На мое големо жалење, не можам да се согласам со мнозинството на Судот дека имало повреда на членот 10 од Конвенцијата. Според моето мислење, не постои валидна причина за да се најде дека во овој случај вмешувањето не било неопходно во демократско општество, и особено дека не било пропорционално со целта за зачувување на националната безбедност и јавниот поредок.

Ниту пак го делам ставот на мнозинството дека имаше повреда на членот 6 став 1 со тоа што судовите за национална безбедност не се „независни и непристрасни трибунали“ согласно значењето на таа одредба поради присуството на воен судија во советот.

Општите принципи кои произлегуваат од пресудата од 25 ноември 1995 година во случајот *Zana v. Turkey* и на кои укажувам во моето спротивно мислење во прилог на пресудата од 8 јули 1999 година во случајот *Gerger v. Turkey* се релевантни и држат и во овој конкретен случај. За да не се повторувам, читателот го упатувам на ставовите 1-9 во тоа спротивно мислење.

Случајот *Sürek v. Turkey* (бр. 4) не може да се разликува, ако не во формата, тогаш барем во содржината, од случаите *Зана* и *Гергер*, како и од случајот *Sürek and Özdemir v. Turkey*. Оттука сметам дека нема повреда на членот 10 во овој случај. Написот „Кава и Дехак повторно“ меѓу другото содржел и пасуси како што се „традицијата на побуна се буди“ и „време е да се израмнат сметките“. Покрај тоа, написот укажува дека една година пред тоа било објавено дека „бомби паѓаат како дожд врз курдските села и планини“, „дека началникот на Генералштабот изврши увид во подготовките за офанзивата“ и дека шефот на разузнавачката агенција зборува за можно големо крвопролевање“.

Понатаму, написот индицирал дека се очекувало во 1993 година, „за разлика од претходните години, Курдистанското национално собрание (КУМ) што било наклонето на РКК, да има улога во текот на *Newroz...*” (види ставови 11 и 13 од пресудата). Според моето мислење, цитираните пасуси може објективно да се толкуваат како поттикнување на омраза и насилство. Имајќи ја предвид маргината на уважување што мора да им се остави на националните власти, сметам дека вмешувањето за кое што станува збор не може да се опише како непропорционално – така што може да се смета дека било неопходно во демократското општество.

Во поглед на наоѓањето на Судот на повреда на членот 6 став 1, упатувам на несогласното мислење што го изразив заедно со еминентните судии г-дин Thor Vilhjálmsson, г-дин Matscher, г-дин Foighel, Sir John Freeland, г-дин Lopes Rocha, г-дин Wildhaber и г-дин Gotchev во случајот *Incal v. Turkey* од 9 јуни 1998 година и на моето издвоено несогласно мислење во случајот *Çıraklar v. Turkey* од 28 октомври 1998 година. Останувам и натаму убеден дека присуството на воен судија во советот составен од тројца судии, од кои двајца се цивилни судии, во никој случај не влијае на независноста и непристрасноста на судовите за национална безбедност, кои се судови на невоениот (редовен) правосуден систем и чиешто одлуки се предмет на ревизија од страна на Касациониот суд.

Сакам да нагласам дека: (1) заклучокот на мнозинството резултира од неоправдана екстензија на теоријата на надворешната манифестација; (2) не е доволно да се каже, како што тоа го прави мнозинството во ставот 79 од пресудата, дека е “разбирливо што апликантите ... треба да се загрижени поради тоа што се судени од совет кој вклучувал редовен офицер на армијата, кој бил член на Воената правна служба“, за да потоа едноставно се потпре на случајот-преседан *Incal* (*Çıraklar* е само повторување на она што беше кажано во

прасудата на Incal); и (3) мислењето на мнозинството е апстрактно и поради тоа, за да биде оправдано, требаше да биде подобро поткрепено како фактички, така и правно.

Тврдам дека правилно извршив
превод од англиски на македонски
јазик.

Скопје, 15.07.2012 г.
Бр.162/2012

Овластен судски преведувач,
Жаклина Којчевска

I, the undersigned, hereby certify that the
foregoing is a true and correct translation
from English into Macedonian.

Skopje, 15.07.2012
No.162/2012

Authorised Court Translator,

(Zaklina Kojcevska)